

ADAVERE PÕHIKOOI LASTEAIJA ÕPPEKAVA

1	Üldsätted	3
1.1.	Õppekava koostamise alused ja ülesehitus	3
2	Lasteasutuse liik ja eripära	3
2.1.	Tegutsemise vorm ja õiguslik seisund	3
3	Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ja tulemuslikkus	3
3.1.	Lasteaia sihiseade	3
3.2.	Valdkond Mina ja keskkond	4
3.3.	Valdkonna Mina ja keskkond sisu	4
3.4.	Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	4
3.5.	Valdkond Keel ja kõne	11
3.6.	Valdkonna Keel ja kõne sisu	11
3.7.	Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	11
3.8.	Valdkond Eesti keel kui teine keel	15
3.9.	Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	16
3.10.	Valdkond Matemaatika	16
3.11.	Valdkonna Matemaatika sisu	16
3.12.	Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	16
3.13.	Valdkond Kunst.....	19
3.14.	Valdkonna Kunst sisu:	19
3.15.	Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	19
3.16.	Valdkond Muusika.....	21
3.17.	Valdkonna Muusika sisu:	22
3.18.	Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	22
3.19.	Valdkond Liikumine.....	24
3.20.	Valdkonna Liikumine sisu.....	24
3.21.	Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted	24
3.22.	Valdkond Kokandus	27
3.23.	Valdkonna Kokandus sisu.....	27
4	Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	30
4.1.	Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse alused.....	30
5	Lapse arengu analüüsimise, hindamise ja korralduse põhimõtted	31
5.1.	Analüüsimine, hindamine, nõustamine.....	31
5.2.	Hinnatavad üldoskused.....	31
5.3.	Tunnetus- ja õpioskused	33
5.4.	Sotsiaalsed ja enesekohased oskused	36
6	Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted	38
6.1.	Kasvu- ja arengukeskkond.....	38
7	Vanematega koostöö põhimõtted ja korraldus	38
7.1.	Vanema teavitamine ja nõustamine	38
8	Õppekava uuendamise, muutmise ja täiendamise kord	39
8.1.	Parendustegevused	39

1 ÜLDSÄTTED

1.1. Õppekava koostamise alused ja ülesehitus

- 1.1.1. Adavere PK Lasteaia õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud riikliku õppekava alusel.
- 1.1.2. Adavere PK Lasteaia õppekava koostamisest ja arendamisest võtsid osa lasteasutuse pedagoogid, kaasates vanemaid.
- 1.1.3. Adavere PK Lasteaia õppekava läbinule annab lasteasutus välja sellekohase koolivalmiduskaardi (lisa 1).
- 1.1.4. Adavere PK Lasteaia õppekavas esitatakse:
 - lasteasutuse liik ja eripära;
 - õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti;
 - õppe- ja kasvatustegevuse korraldus (päevakava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus), sealhulgas suveperioodil;
 - lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus;
 - erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus;
 - vanematega koostöö põhimõtted ja korraldus;
 - õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

2 LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

2.1. Tegutsemise vorm ja õiguslik seisund

- 2.1.1. Adavere Põhikool on munitsipaalharidusasutus, kus struktuuris on põhikool ja kolieelne lasteasutus, mis tegutsevad ühise asutusena. Asutus kannab ühist nimetust Adavere Põhikool.
- 2.1.2. Lasteaed koosneb kuni kolmest liitrühmast.
- 2.1.3. Adavere PK Lasteaias toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles.
- 2.1.4. Lasteaed kuulub TEL võrgustikku.

3 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, SISU JA TULEMUSLIKKUS

3.1. Lasteaia sihiseade

- 3.1.1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.
- 3.1.2. Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetilise käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.
- 3.1.3. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted:
 - lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
 - lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
 - lapse loovuse toetamine;

- mängu kaudu õppimine;
- humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- kodu ja lasteasutuse koostöö;
- eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.

3.1.4. Lapse arengu eeldatava tulemuslikkuse saavutamine esitatakse valdkonniti:

- mina ja keskkond;
- keel ja kõne;
- eesti keel kui teine keel;
- matemaatika;
- kunst;
- muusika;
- liikumine;
- Hea Alguse programmist lähtudes esitatakse ainekavas veel valdkond kokandus;
- Süvaõpetuse suundadeks on terviseedendus ja keskkonnakasvatus.

3.2. Vald kond Mina ja keskkond

3.2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- märkab nähtusi ja muutusi looduses.

3.3. Vald konna Mina ja keskkond sisu

3.3.1. sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;

3.3.2. looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;

3.3.3. tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

3.4. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

3.4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat

tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;

- lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltusi tegema;
- suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

3.4.2. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
- kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
- oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
- kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
- järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
- suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
- kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

3.4.3. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Teema	3 aastane	5 aastane	7 aastane
Mina	1. Ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime 2. Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk 3. Ütleb vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastates või näitab seda sõrmedel	1. Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (poiss, tüdruk).	1. Oskab end tutvustada. 2. Teab oma kohustusi ja õigusi. 3. Kirjeldab enda omadusi ja huve.
Perekond ja	1. Nimetab pere-	1. Kirjeldab oma	1. Teab oma pereliikmeid ja

sugulased	liikmeid: ema, isa, õde, vend 2. Teab õdede ja vendade nimesid	perekonda (pereliikmeid+ onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed).	lähisugulasi. 2. Mõistab, et pered võivad olla erinevad. 3. Jutustab oma vana-vanematest.
Kodu	1. Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta	1. Kirjeldab oma kodu: eramu, talumaja. 2. Nimetab kodu asukoha: linnas(tänav, linn), maal (talukoha nimi). 3. Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas.	1. Oskab kirjeldada oma kodu ja kodukohta. 2. Teab kodust aadressi ja telefoni.
Lasteaed	1. Oskab nimetada ona rühma nime 2. Suudab leida oma koha rüh-mas (kapp, voodi,käterätik) 3. Nimetab rühmas olevaid esemeid 4. Ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õp. abi nimed.	1. Nimetab oma lasteaia nime. 2. Oskab kirjeldada oma tegevusi ja mängu. 3. Teab nimetada lasteaiatöötajaid ja nende tegevusi. 4. Teab oma, võõra ja ühise tähendust.	1. Teab lasteaia aadressi. 2. Nimetab erinevaid ameteid lasteaias ja nende vajalikkust. 3. Kirjeldab lasteaia kodukorda ning teab rühma reegleid ja traditsioone.
Kool			1. Teab kooli kui õppimise kohta. 2. Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb.
Ametid, elukutsed, tööd	1. Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi 2. Matkib lihtsamaid töövõtteid 3. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta	1. Oskab nimetada vanemate ameteid. 2. Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas. 3. Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. 4. Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust.	1. Oskab nimetada pereliikmete elukutseid ja ameteid. 2. Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. 3. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust. 4. Soovib osaleda jõukohastes kodutöodes. 5. Selgitab raha otstarvet.
Kodumaa, teised rahvused Eestis	1. Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine jm.) 2. Leiab Eesti lippu nähes erinevate värvide seast Eesti lipu värvid	1. Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid. 2. Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp. 3. Oskab nimetada erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas.	1. Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, linn, lill, kivi). 2. Teab koduvalla sümboleid. 3. Oskab Eesti kaardil näidata oma kodukohta. 4. Teab Eesti Vabariigi presidendi nime. 5. Oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli ning teab nende kombeid ja traditsioone. 6. Suhtleb teistest rahvustest lastega. 7. Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).
Tähtpäevad, pühad ja kombed	1. Räägib oma sünnipäevast (kuidas	1. Kirjeldab tähtpäevi peres.	1. Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid.

	tähistatakse) 2. Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.	2. Osksb kirjeldada tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi.	2. Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev). 3. Oskab kirjeldada tähtpäevade tähistamist oma lasteaia või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev). 4. Oskab nimetada riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha).
Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid	1. Teab mõistete hea ja paha tähendust. 2. Meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvast, palub ja tänab.	1. Teab mõistete õige ja vale tähendust. 2. Teab üldtuntud viisakusreegleid. 3. Tunneb ja järgib lauakombeid.	1. Teab mõistete ausus ja autus tähendust ning oskab vastavalt käituda. 2. Oskab järgida käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm). 3. Mõistab vastutust oma käitumise ja tegude eest.
Sõprus ja abivalmidus	1. Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid. 2. Oskab haiget saanud sõpra lohutada.	1. Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi. 2. Oskab sõpra lohutada ja abistada. 3. Oskab andeks anda ja leppida.	1. Oskab luua ja hoida sõprussuhet; teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla. 2. Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides.
Hoolivus, turvalisus ja tähelepane-likkus		1. Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada. 2. Oskab väljendada oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm).	1. Oskab kirjeldada oma emotsioone ja tundeid. 2. Oskab kaasinimestega tähelepanelikult käituda (vanemad, vanavanemad jt).
Suhtumine erinevustesse		1. Oskab kirjeldada inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine- valge kepp, vaegkuulmine- kuuldeaparaat).	1. Oskab arvestada oma arvamusest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi. 2. Teab nimetada erivajadustega inimesele vajalikke abivahendeid. 3. Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires.
Ehitised	1. Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused.	1. Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus. 2. Oskab nimetada erinevaid ruume lasteaia ning teab nende otstarvet. 3. Oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid.	1. Oskab kirjeldada vanaaja kodu ja selle sisustust, teab nimetada kõrvalhooneid ning nende otstarvet. 2. Oskab nimetada maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jms). 3. Oskab nimetada teenindusasutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek, kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm). 4. Teab nimetada kodukohale olulisi ehitusi (mõis, kirik, veski jm).

Kodumasinad	1. Oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja – elektroonikat (külmkapp, kell, pliit, pesumasin, elektripliit, televiisor, arvuti jm.)	1. Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte.	1. Kirjeldab kodumasinaid ja – elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte (kirjeldused on täpsemad, võivad lisanduda põllutöomasinad).
Sõidukid	1. Oskab küsimise korral nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, troll, tramm.)	1. Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet.	1. Oskab kirjeldada või nimetada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm).
Jäätmed	1. Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber)	1. Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorteeritakse.	1. Teab, miks on vaja prügi sorteerida (paber, plast, patareid). 2. Oskab kirjeldada asjade korduvkasutuse võimalusi. 3.;Mõistab asjade korduva kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine).
Tervise väärtustamine		1. Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt. tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).	1. Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. 2. Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta). 3. Teab, mis on haigus. 4. Teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarbimine, vägivald).
Hammaste tervis	1. Teab hammaste hooldamise vahendeid 2. harjab hambaid täiskasvanu abiga	1. Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel. 2. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	1. Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud). 2. Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
Tervislik toitumine	1. Nimetab toiduaineid	1. Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.	1. Oskab nimetada, millised toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve.
Inimkeha tundmine	1. Osutab küsimise korral peale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, kõrvadele, ninale.	Oskab nimetada kehaosi ja teab nende vajalikkust.	1. Selgitab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena. 2. Teab tüdruku ja poisi erinevusi.
Ohutus ja turvalisus	1. Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).	1. Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/ vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised).	1. Teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud). 2. Teab, millised on turvalised käitumisreeglid erinevates situatsioonides ja

		<p>2.Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel, ujumine täiskasvanu järelevalveta, rattasõit kiivrita).</p> <p>3.Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole.</p> <p>4.Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.</p>	<p>keskkondades.</p> <p>3.Nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada.</p> <p>4.Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda olukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletused, teadvuseta või raskelt vigastatud kaaslane).</p> <p>5.Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.</p>
<p>Kodukoha loodus: veekogud, mets- ja koduloomad, taimed, seened, putukad</p>	<p>1.tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest</p> <p>2.oskab osutamise korral nimetada lille, metsa muru, puud.</p>	<p>1.Oskab nimetada oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv).</p> <p>2.Oskab nimetada tuntumaid seeni ja kirjeldada neid, mis kasvavad kodukoha metsas.</p>	<p>1.Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada metsloomi, koduloomi ja putukaid.</p> <p>2.Oskab nimetada teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel.</p>
<p>Loomad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng</p>	<p>1.oskab küsimise korral nimetada tuttavat looma, tema kehaosi</p> <p>2. oskab küsimise korral nimetada tuttavat lindu</p> <p>3. teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus)</p>	<p>Oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.</p>	<p>1.Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja –viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust.</p> <p>2.Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaaegadel (rändlinnud, talveuni, pesaehitus, poegade toitmine).</p>
<p>Putukad: erinevad elupaigad ja eluviisid, välimus, kasv, areng</p>	<p>1. Oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane)</p>	<p>1. Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa.</p>	<p>1. Oskab kirjeldada tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku.</p>
<p>Taimed: erinevad kasvukohad ja vajadused, välimus, kasv, areng</p>	<p>1.Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi</p> <p>2. oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli</p>	<p>1. Oskab nimetada ning kirjeldada tuttavaid puid, lilli, puu- ja köögivilju.</p>	<p>1. Oskab nimetada ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad; mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker; puud: õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm).</p>
<p>Õö ja päev: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses</p>	<p>1.Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge)</p>	<p>1. Eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega).</p>	<p>1. Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.</p>
<p>Aastaajad: nende vaheldumine ja sellega seotud muutused looduses ning loomade ja inimeste</p>	<p>1. Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe).</p>	<p>1. Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada.</p>	<p>1.Seostab muutusi looduses aastaaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada.</p> <p>2.Oskab nimetada inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine,</p>

tegevused			põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne). 3.Oskab nimetada loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad, pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm).
Ilmastik: erinevad ilmastikunähtused	1. Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi(sajab lund, vihma; päike paistab)	1.Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid. 2.Teab õhu vajalikkust ja kasutamist.	Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega.
Inimese mõju loodusele: loodushoid, säästev areng	1. Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks 2.Teab,et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta	1.Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi). 2.Mõistab,et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule). 3.Teab, et inimene saab talvel loomi aidata. 4.Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi. 5.Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm.	1.Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt. 2.Kirjelda, millised inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele. 3.Teab, kuidas loomi talvel aidata ja oskab seda teha. 4.Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata. 5.Teab prügisorteerimise vajalikkust ning oskab sortida lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi). 6.Soovib osaleda looduse korrastamises.
Valguse, temperatuuri vee, õhu ja toitainete tähtsus taimedele ning loomadele	1. Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.	1.Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett. valgust ja õhku. 2.Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.	1. Selgitab valguse, temperatuuri, toitainete ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele.
Valgusfoor ja tänava ületamine	1.teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline) 2.teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee		1.Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda. 2.Teab, kuidas ületada ristmikku. 3.Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal. 4.Oskab kasutada hädaabinumbrit 112.
Liiklusmärgid	Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda)		1.Teab , kuidas käituda ühissõidukist väljudes. 2.Teab rulluisukude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, küünarnuki- ja põlvekaitsmed, ohutud paigad).
Sõidukid	1. teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid 2. teab jalgrattaga sõitmise nõudeid		

	(kiiver)		
Helkur, turvatool- ja vöö	1. Teab helkuri kasutamise vajalikkust.		1. Teab, kuhu kinnitada helkurriba.

3.5. Vald kond Keel ja kõne

3.5.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

3.6. Vald konna Keel ja kõne sisu

3.6.1. keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;

3.6.2. suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;

3.6.3. lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

3.7. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

3.7.1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- mitmekesisistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

3.7.2. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
- kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses;
- valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;

- hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjpildis ära mõned sõnad;
- kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

3.7.3. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Sisuplokid	2 aastane	3 aastane	4 aastane
Suhtlemine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal 2. Eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut. 3. Kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega 4. Vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häällitsuse või 1-2 sõnalise ütlusega. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga* 2. kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm.) Kommenteerib enda ja/või kaaslase tegevust 1-2 lausungiga 4. Mõistab teksti *sisu, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega. 5. Loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Algatab ise aktiivselt suhtlust. 2. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses. 3. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. 4. Kommenteerib enda ja kaaslase tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausungiga. 5. Räägib 2-3 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest. 6. Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.
Grammatika	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid (nt. Miku õue p.o Mikk tahab õue minna) 2. kasutab üksikuid käände- ja pöördetähte juhulikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre) 3. Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhulikult 2-3 vormis. 4. Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus(ei taha) , kuuluvus (tädi lusikas), omadus(auto katki), subjekti-objekti suhe (issi anna pall). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid. 2. kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme 3. kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt. Joonista! Istu!) 4. kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (nt. sõidab, laulavad). 5. kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da-tegevusnime (nt hakkame mängima, ei taha mängida). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid.* 2. Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid* (sidesõnad ja, aga). 3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt sõitis, laulsid).
Sõnavara	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis 2. Kasutab nimi- ja tegusõnu (nt näu p.o kiisu, anna opa p.o võta sülle), 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi. 2. kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta on ise kokku puutunud. 3. kasutab kõnes värvust, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mõistab ja kasutab³ kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt kuusk, kask- puud; tuvi, kajakas- linnud). 2. Kasutab kõnes objektide osade/ detailide nimetusi (käpad, saba, rool). 3. Kasutab kõnes mõningaid

	ase- ja määrsõnu (nt. siia, seal, nii). 3. Mõistab sõnu (rohkem kui 50)ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras.	suurust jt. hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu. 4. kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt. lapsed, riided). 5. Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks.	liitsõnu (tuttmüts, kelgumägi) ja tuletisi *(täpiline, laulja).
Hääldamine	Hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna. 2. Hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid, nt. a,e,i,o,u,p,m,t,l.	1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. 2. Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r,s, k,õ,ü).	1.Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. 2.Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt –nt, - lt, - mp jne).
Kirjalik kõne*	Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamise pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.	1. Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte. 2. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste. 3. Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest ((nt. tass- kass, pall- sall, tuba-tuppa), osutades pildile või objektile.	1.Tunneb täiskasvanu häälimise* või rõhutatud hääldamise* järgi kuulmise teel ära hääliku reas. 2.Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. 3.Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.

Sisuplokid	5 aastane	6 aastane	7 aastane
Suhtlemine	1. Algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi (nt Miks ta nii tegi? Kuidas teha?). 2.Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust. 3.Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid. 4.Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti* ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust. 5.Annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata	1.Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt Kus ja kellega ta elab? Kas tal on laps?) 2.Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist. 3.Püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teemamuutustega 4.Annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) näiteks muinasjutu sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste/korralduste abil. 5.Jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega. 6.Jutustades seob lausungeid peamiselt	1.Kasutab dialoogis erinevaid suhtlusstrateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest. 2. Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejast (laps, täiskasvanu) ja /või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht). 3.Mõistab kaudseid ütlusi (nt Ruumis on aken lahti. Otsene ütlus: Pane aken kinni! Kaudne ütlus: Mul on jahe). 4.Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid olukordi ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid. 5.Tuletab mõttelüngaga* tekstis iseseisvalt puuduva info. 6.Räägib sellest, mida hakkab tegema (plaanib

	<p>lausungitega.</p> <p>6. Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga (nt mida ta tegi kodus pühapäeval).</p> <p>7. Loeb peast kuni 4realisi liisusalme/ luuletusi.</p> <p>8. Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud kogemusega.</p>	<p>sõnadega ja siis, siis, ja.</p> <p>7. Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hi</p>	<p>väliskõnes tuttavaid tegevusi).</p> <p>7. Laiendab jutustamisel täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust).</p> <p>8. Jutustamisel ajal parandab ja täpsustab oma teksti.</p>
Grammatika	<p>1. Kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid*.</p> <p>2. Kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu (nt söödud- söönud).</p> <p>3. Kasutab kõnes omadussõna võrdlusasteid (suur-suurem- kõige suurem).</p> <p>4. Kasutab tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin).</p> <p>5. Ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele; punase palliga).</p> <p>6. Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lillel).</p>	<p>1. Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini).</p> <p>2. Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb p.o loeb; mõmmi maga p.o mõmmi magab; lillene p.o lilleline; seen kasvab all kuuse p.o seen kasvab kuuse all) ning osutab neile.</p> <p>3. Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti).</p>	<p>1. Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (nt olev kääne: arstina).</p> <p>2. Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (nt kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: hommikust õhtuni).</p> <p>3. Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (nt palju linde, konni, autosid).</p> <p>4. Kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb – pugema; siga - sead).</p> <p>5. Kasutab õigesti põimlauseid, ms väljendavad põhjust 8...sest...), tingimust (kui...., siis), eesmärki (...., et ...).</p>
Sõnavara	<p>1. Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (nt lühike-pikk, must-puhas).</p> <p>2. Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav).</p> <p>3. Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu hommik, päev, õhtu, öö.</p> <p>4. Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest majatikumaja; nuga õuna koorimiseks- õunanuga).</p>	<p>1. Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu eile, täna homme.</p> <p>2. Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikke sõnu (nt jookse, lippab, sibab).</p> <p>3. Mõistab samatüveliste sõnade erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline).</p> <p>4. Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb – veeretab; sõidab - sõidutab).</p> <p>5. Nimetab ühe õpitud kategooria* piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos).</p>	<p>1. Selgitab kuulnud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja /või toob enda kogemusega seotud näiteid.</p> <p>2. Kasutab kõnes mõningais abstraktse(s.o mittekogetava vastega) tähendusega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu mõtlen, arvan, julge, lahke).</p> <p>3. Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevusi iseloomustavaid sõnu.</p> <p>4. Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu.</p> <p>5. Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast).</p> <p>6. Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid,</p>

			elusolendid, tähtpäevad, kehaosad).
Hääldamine	<p>1.Hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid.</p> <p>2.Hääldab õigesti 3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu.</p> <p>3.Hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades.</p> <p>4.Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (taburet, banaan, diivan).</p>	Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.	<p>1.Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu.</p> <p>2.Hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (nt Fanta, šokolaad).</p>
Kirjalik kõne*	<p>1.Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku reas ja sõnades (v.a. häälikuühendites).</p> <p>2.Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne (osutab piltidele, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul).</p> <p>3.Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).</p>	<p>1.Häälib täiskasvanu abiga järel korrates, abivahendeid kasutades 1-2 silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu.</p> <p>2.Määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas.</p> <p>3.Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (nt koli – kooli (III v); koli – kooli (II v).</p> <p>4.Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).</p>	<p>1.Nimetab ja kirjutab enamikku tähti.</p> <p>2.Veerib 1-2silbilisi sõnu kokku, pikemad sõnad loeb aimamisi (järgneva kontrollita) ja eksib sageli.</p> <p>3.Häälib õigesti 21-2silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditega sõnu.</p> <p>4.Kirjutades märgib õigesti 1-2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikustruktuur* (nt lähen koli).</p> <p>5.Eristab häälikuühenditeta sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut.</p> <p>6.Jgab kuulnud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu määramiseks abivahendeid.</p> <p>7.Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (nt koll - kool); linna (III v) – lina; tibu – tippu).</p> <p>8.Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.</p>

3.8. Valdkond Eesti keel kui teine keel

3.8.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

3.8.2. Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- kuulamine;
- kõnelemine;

- Eesti kultuuri tutvustamine.

3.9. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

3.9.1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

3.9.2. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- saab aru korraldusest ja toimib vastavalt;
- saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi.

3.10. Valdkond Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

3.11. Valdkonna Matemaatika sisu

3.11.1. hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;

3.11.2. suurused ja mõõtmine;

3.11.3. geomeetrilised kujundid.

3.12. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

3.12.1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

3.12.2. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt;
- teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
- liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke + , −, =;
- koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesti;
- järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
- rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
- kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- oskab öelda kellaega täistundides;
- nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
- mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nööri vms);
- eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
- leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

3.12.3. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Üldteema	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	1. Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse(värvus, kuju, suurus vms.) järgi hulgaks. 2. Leiab erinevate esemete hulgast palju ja üks 3. Loendab asju kolme piires ning vastab küsimusele mitu on?	1. Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka. 2. paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades sama palju, ühepalju ehk võrdselt. 3. loendab 5 piires ja tunneb arvude rida 5-ni.	1. Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud). 2. Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui. 3. Tutvub arvudega 10-ni.

Suurused ja mõõtmine	Näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur-väike)	Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem-lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ning kasutab mõisteid	1. Järjestab esemeid kõrgise järgi (kõrgem-madalam). 2. Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse ja kõrguse järgi.
Geomeetriselised kujundid	1. Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel. 2. Kompimise-veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid, sh. ringi ja ruutu.	Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt.	Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.
Orienteerumine ajas	Vestleb ööle ja päevale iseloomulikust ning matkib tegevusi mängus.	1. leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestlusel vm). 2. Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevust).	Teab ööpäeva osi hommik-päev-õhtu-öö; kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile-täna-homme.
Orienteerumine ruumis	Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal-all, kõrval, ees-taga.	Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: ülal-all, ees-taga (minu ees, minu taga jne.)	1. Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (seisan Alo taga; olen tahvli ees). 2. Määrab vasakut ja paremat poolt.

Üldteema	5-6 aastased	6-7 aastased
Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine	1. Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni. 2. Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu. 3. Tunneb numbrimärke. 4. Võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui). 5. Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab. 6. Võtab ühest hulgast esemed ära ja lahutab.	1. Mõtestab arvude rida 12ni. 2. Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+; -; =) 3. Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.
Suurused ja mõõtmine	1. Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi. 2. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema-väiksema-sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades. 3. Hindab kaugust silma järgi. 4. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga. 5. Järjestab raskuse ja paksuse järgi.	1. Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km; massimõõtu kg ning mahumõõtu l; rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes. 2. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga.
Geomeetriselised kujundid	1. Koostab mustreid, laob pilte kujunditeks. 2. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.	Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik, kolmnurk).
Orienteerumine ajas	1. Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi. 2. Eristab mõisteid kiiresti – aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.	1. Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja –päeva. 2. Määrab kellaega täistundides ning koostab päevakava. 3. Kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem-varem, noorem-vanem.
Orienteerumine ruumis	1. Määrab eseme asukoha teise eseme suhtes: all-peal, kohal, keskel, ääres, vasakul-paremal. 2. Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.	Orienteerub tasapinnal (paberil).

3.13. Valdkond Kunst

3.13.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- vaatlleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- vaatlleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

3.14. Valdkonna Kunst sisu:

3.14.1. kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;

3.14.2. kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;

3.14.3. tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;

3.14.4. kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

3.15. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

3.15.1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töodesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

3.15.2. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
- kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
- kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;

- loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
- koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
- kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

3.15.3. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Sisuplokid	3aastane	5aastane	7aastane
Kujutamine ja väljendamine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemises. 2. Leiab kritselduste hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid 3. Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja rohelise värvi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks. 2. Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest. 3. Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt. 4. Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid. 5. Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks. 2. Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades. 3. Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevustest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja –kohast. 4. Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga. 5. Tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (Hallikas, taevasinine jne).
Kujundamine	<p>Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt. lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne.)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme ääriks kaunistamiseks (tass, taskurätt jne). 2. Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega. 3. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šabloonil või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata. 2. Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset. 3. Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib. 4. Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi.
Voolimine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale. 2. Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Õnestab ümarvorme süvendit põidlagaga vajutades. 2. Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. 3. Nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid. 4. Ühendab voolitud detaile omavahel. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära. 2. Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid. 3. Niisutab voolinute ühenduskohti esemete tugevdamiseks.
Joonistamine	<p>Tekitab iseseisvalt jämedate</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Jooni ja kujundeid ühendades joonistab 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid

	joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne.) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püsides paberi piirides.	sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks. 2.Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja sõega, muutes joonte tihedust. 3.Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.	nende olemusest lähtuvalt. 2.Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid varieerides käe liikumise suunda. 3.Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.
Maalimine	1. Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu. 2.Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega. 3. Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.	1.Võtab pliiatsile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu. 2.Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja - tõmmetega. 3. Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.	1. Segab värve uute toonide saamiseks. 2. Kasutab töös eri jämedusega pintsleid. 3. Väldib värvide määrdumist. 4. Kasutab töös pintsliit erinevalt (pintsli otsa ja külge)
Meisterdamine	1. Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke. 2.Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.	1.Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest. 2.Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid. 3.Valib meelepäraseid meisterdamisvahendeid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.	1.Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materialist tükke, objekte jne. 2.Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted. 3.Valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides.
Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist	1. Vaatleb pilte näidistöid ja raamatu illustratsioone ning vastab küsimustele. 2. Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.	1.Vaatleb omal algatusel raamatuillustratsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust. 2.Jutustab küsimuste toel, mida ta oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta oma töös kasutanud. 3.Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödese.	1.Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu. 2.Fantaseerib ja jutustab teose juures ka loo: mis juhtus enne, mis juhtus pärast. 3.Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

3.16. Valdkond Muusika

3.16.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

3.17. Valdkonna Muusika sisu:

- 3.17.1. laulmine;
- 3.17.2. muusika kuulamine;
- 3.17.3. muusikalis-rütmiline liikumine;
- 3.17.4. pillimäng.

3.18. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

3.18.1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalsed aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu Keel ja kõne, Kunst jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

3.18.2. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
- laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi;
- suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
- eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
- eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
- mängib eakohastel rütmilise ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
- mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis;
- liigub vastavalt muusika meeleolule;
- väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

3.18.3. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Muusika-tegevuse liigid	2-3 aastased	3-4 aastased	4-5 aastased
Laulmine	Kuulab ja jälgib õpetaja laulu. Püüab kaasa laulda talle arusaadavaid sõnu ja viisikäike. Laulud on lühikesed (4-realsed), mida lapsed saavad sobivate liigutustega.	Huvitub laululistest tegevustest, osaleb laulude esitamises. Vastavalt küpsusele laulab kaasa üksikuid sõnu, silpe, laululõike, plaksutab kaasa jne. 4-aastaselt on musikaalsed lapsed suutelised laulma 2-3-salmilisi laule.	Laulab rühmaga samas tempos, laulab peast õpitud laule. Tähelepanu pööramine diktsioonile.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile, näiteks keerutamine, koosjalu hüplemine, lehvitamine. Liikumised esitatakse	Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule arvestades pulssi ja meetrimit. Võimeline ära õppima lihtsaid tantse, milles kasutatakse keerutamist, plaksutamist, tööd jalgadega	Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nn loov liikumine). Eakohaste tantsuelementide kasutamine (põlvetõstekõnd ja –jooks, liikumine

	lauldes koos õpetajaga või laulude saatel, samuti tehakse sobivaid liigutusi karakterpalade saatel. Esitatakse koos ka lihtsaid laulumänge, näiteks „Kükita“	jne.	hanereas, ringis). Laulumängud,.
Muusika kuulamine	Rõõm kuulatavast laulust või muusikapalast. Kindlasti on muusikapalal pealkiri, mida laps saab seostada ümbritseva elu ja tegemistega, loodusega, loomade ja lindudega.	Tähelepanu emotsionaalsel reageeringul. Lihtsal tasemel arutelu kuulatust.	Kuulab laulu ja muusikapala, proovib seda kirjeldada.
Pillimäng	Mängib õpetaja eeskujul kaasa kuulatud muusikale ja lauludele kehapiillil või rütmipillidega: tamburiin, marakad sahinad, kõrinad.	Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapiillil, kõlapulkadel, tamburiinil, väikesel trummil, marakal. 4-aastased lapsed mängivad pilli ka vaheldumisi.	Mängib rütmipille muusika kuulamisel, liikumisel saateks ja laulab kaasmängu saatel. Püüab kuulata ka teisi lapsi.

Muusika-tegevuse liigid	5-6 aastased	6-7 aastased	7 aastased
Laulmine	Laulab loomuliku häälega, rühmaga samas tempos, ei frustreeri häält. Saab aru õpetaja suunavatest märkustest. Tähelepanu diktsioonile.	Püüab laulda ilmekalt, selge diktsiooniga, frustreerimata.	Laulab ilmekalt nii rühmas kui ka üksi.
Muusikalis-rütmiline liikumine	Muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register). Arvestab pulssi ja meetrumit. Liigub nii üksikult kui paaris (hanereas, ringis). Esitab õpetaja seatud tantse kasutades õpitud tantsuelemente.	Püüab liikuda ja tantsida sünkroonis teistega. Uuteks elementideks galopp ja hüpaksamm. Könnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (näiteks muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi). Improviseerib.	Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu. Uued võtted külgalopp, hüpaksamm. Püüab tantsuliigutusi sooritada sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiakuga. Improviseerib.
Muusika kuulamine	Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid sõnaliselt ja erinevate muusikaliste tegevuste kaudu (liikumine, laulmine, pillimäng). Järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega. Õpitud laulu hakkab kaasa laulma.	Tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants). Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi.	Muusikat iseloomustab toetudes isiklikele kogemustele muusikat kuulates. Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (marss, hällilaul, tantsuviis, rahvalaul).
Pillimäng	Tunneb tämbri järgi ära õpitud rütmipillid. Mängib rütmisaateid lastelauludele ja –	Mängib rütmi- ja meloodiapillidel lihtsamaid ostinato kaasmänge, mängib	Oskab mängida rütmi- ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja

	riimidele. Ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, püüab mängida nendega ühes tempos.	pilliansamblis.	instrumentaalpaladele. Mängib pilliansamblis.
--	--	-----------------	--

3.19. Valdkond Liikumine

3.19.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

3.20. Valdkonna Liikumine sisu

3.20.1. kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;

3.20.2. põhiliikumised;

3.20.3. liikumismängud;

3.20.4. erinevad spordialad;

3.20.5. tants ja rütmika.

3.21. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

3.21.1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- mitmekesisatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

3.21.2. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
- peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
- sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
- sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
- säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
- kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;

- matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
- sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
- liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
- kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);
- mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
- peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
- nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

3.21.3. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Üldteema	2 aastane	3 aastane	4 aastane
Liikumis- teadmised	1. Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult 2. liigub õpetaja juhendamisel ohutult	1. Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided. 2. Arvestab rühmakaaslasi aktiivses tegevuses.	1. Sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi. 2. Järgib meeldetuletamise korral hügieeninõudeid.
Põhi- liikumised	1. Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste. 2. Kõnnib piiratud pinnal. 3. Säilitab kõndides ja joostes sihi. 4. Hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda.	1. Sooritab põhiliikumisi. 2. Säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.	1. Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. 2. Teeb koordineeritud, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.
Liikumis- mängud	Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.	1. Mängib matkiva sisuga 1-2 reegliliga kõnni- ja jooksumänge. 2. Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.	1. Mängib 2-4 reegliliga liikumismänge. 2. Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.
Spordialad: võimlemine	1. Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. 2. Jookseb veereva vahendiga	1. Sooritab võimlemisharjutusi eri asendites ja erinevate vahenditega. 2. Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega. 3. Teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.	1. Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. 2. Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.
Spordialad: kelgutamine, suusatamine	Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskudes.	1. Veab tühja kelku. 2. Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla. 3. Liigub suuskadel otsesuunas.	Kasutab suuskadel liikudes käte ja keppide tuge.
Spordialad: ujumine			Kasutab sihipäraselt abivahendeid (rõngast, kätiseid, nn nuudlit).
Tants ja rütmika	1. kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil. 2. Sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi.	1. Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. Sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.	1. Sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi. 2. Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.
Vaba aeg ja loodus-	Mängib vabamängus iseseisvalt.	1. Matkab õpetajaga või vanematega looduses. 2. teeb kaasa kuni 500m pikkuse rännaku ja püsib	1. Algatab iseseisvalt mängu. 2. Tegutseb iseseisvalt

liikumine		kolonnis.	lasteaia õuealal.
-----------	--	-----------	-------------------

Üldteema	5 aastane	6 aastane	7 aastane
Liikumis- teadmised	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi. 2. Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispalli) ohutult, sobival viisil ja kohas. 3. Õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osaleb lasteaia spordipäeval. 2. Talub kaotust võistlusmängudes. 3. Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires. 4. Mõistab hügieeninõuete olulisust. 5. Õnnetuse või ohu puhul teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase. 2. Keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele. 3. Liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest (valides sobivad paigad ja vahendid). 4. Peseb ennast pärast aktiivset kehalist tegevust.
Põhi- liikumised	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. 2. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. 3. Teeb harjutusi väikevahenditega. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses. 2. Ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised. 2. Säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu. 3. Kasutab harjutusi tehe mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
Liikumis- mängud	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mängib kollektiivseid võistlusmänge¹ 2. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksul). 3. Tunnustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu. 	<p>Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Võistleb kombineeritud teatevõistluses (nt takistusriba läbimine). 2. Mängib sportlike elementidega mängu² (korvi visked, jalgpall jne). 3. Organiseerib ise liikumismänge. 4. Kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
Spordialad: võimlemine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teeb vahenditega (palliga, hübitsaga) harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti. 2. Valitseb oma liigutusi koordineeritud ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes. 3. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu. 2. Sõilitab dünaamilises harjutuses tasakaalu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval. 2. Orjenteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene. 3. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.
Spordialad: kelguta-mine, suusata-mine	<ol style="list-style-type: none"> 1. Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. 2. Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt haarab esemeid). 3. Suusatades kasutab libisemist. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suusatab vahelduva libiseva sammuga. <p>Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osaleb kelguvõistlustel (kaugusele, täpsusele). 2. Sõidab nõlvakust alla põhiasendis. 3. Suusatab koordineeritud liikumisega. 4. Käsitseb suusavarustust

			iseseisvalt.
Spordialad: uisutamine		1. oskab hoida uiskudel tasakaalustab 2. oskab uiskudel edasi liikuda vahelduva sammuga	1.oskab leida endale sobiva numbriga uisud 2. uisutab jääl koordineeritud liikumisega
Tants ja rütmika	Jäljendab liikumisega erinevaid rütme. 2.Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele. 3.Liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt.	1.Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga. 2.Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.	1.Sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega. 2.Liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirest aeglasele. 3.Väljendab liikumise kaudu emotsioone. 4.Kasutab liikudes loovalt vahendeid (linte, rätikuid, rõngaid).
Vaba aeg ja loodus- liikumine	1.Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt. 2.Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.	Suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga.	1.Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul. 2.Mängib lihtsamaid maastikumänge.

3.22. Valdkond Kokandus

3.22.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu endavalmistatud toidust
- vaatleb, tunneb ja nimetab köögisolevaid toiduaineid ja esemeid
- kasutab lihtsamaid toiduvalmistamisvahendeid ja -võtteid
- kasutab toiduaineid ja toidunõusid sihipäraselt
- kirjeldab oma tegevust
- teab, miks on vaja tervislikult toituda

3.23. Valdkonna Kokandus sisu

3.23.1. toiduained, toidunõud, abivahendid: tundmine, nimetamine, kus kasutatakse köögitehnika: vaatlemine, ohutus, tervislik- ja rämpstoit

3.23.2. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele võimalus saada kogemusi, tunda rõõmu ja rahulolu endavalmistatud toidust
- suunatakse last vaatlema ja ise proovima lihtsamaid toiduvalmistamise võtteid
- julgustatakse last kasutama erinevaid vahendeid ja õpetatakse nendega ohutult toimetama
- suunatakse last koos kaaslasega tegutsema ja arvestama koostegutsemise reeglitega

3.23.3. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7aastane laps:

- tunneb toidu valmistamiseks vajaminevaid vahendeid
- õpib tundma erinevaid maitseaineid ja maitsetaimi
- tunneb erinevaid tangaineid ja teab, milliseid toite saab nendest valmistada

- tunneb aed- ja puuvilju ja teab, milliseid toite saab nendest valmistada, teab
- oskab voolida taignast pätsikesi ja kukleid
- oskab kasutada piparkoogivorme, glasuuripritsi
- oskab rullida tainast
- tunneb piimatooteid
- tunneb teraviljatooteid
- oskab kasutada nuga ja kahvlit oskuslikult (hakkimine, määrimine)
- saab hakkama võileiva valmistamisega
- teab, millised on tervislikud toiduained ja mis on rämpstoit

3.23.4. Valdkonna Kokandus teemad kuude lõikes ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti:

Üldteema kuude lõikes	2- 3 aastane	4- 5 aastane	6-7 aastane
September Kama valmistamine	1. õpib segama kama	1. oskab kama valmistada keefirist ja kama pulbrist	1. teab, milliseid vahendid on vajalikud kama valmistamiseks 2. teab, milliseid toiduaineid läheb vaja kama valmistamiseks 3. oskab segada kama
Õunte tükeldamine	1. saab aru, kas õun on magus või hapu	1. oskab noaga õunu tükeldada	1. oskab kasutada nuga õunte tükeldamiseks
Oktoober Leiva küpsetamine	1. tutvub leiva -taigna tegemisega	1. teab, milliseid aineid segatakse leivataigna hulka	1. teab, milliseid toiduaineid on vaja leiva küpsetamiseks 2. oskab voolida pätsi
Määrdevõide valmistamine	1. segab määrdevõiet (munavõi)	1. oskab kokku segada määrdevõi	1. oskab riivida porgandit
November Tärklise valmistamine	1. jälgib tärklise valmistamist	1. tunneb tärklise katsudes (krudiseb) 2. teab, et tärklise saame kartulist	1. saab teada, kuidas ja millest valmistatakse tärklise 2. oskab kasutada riivi kartuli riivimisel
Kisselli keetmine	1. segab tärklise vees	1. teab: kui kuumale veele lisada tärklise, läheb see paksemaks	1. teab, mida on vaja kisselli keetmiseks 2. oskab segada tärklise
Detsember Piparkookide küpsetamine ja kaunistamine	1, õpib rullima tainast 2. proovib vormida piparkooke	1. oskab rullida tainast ja vormidega teha piparkooke 2. oskab glasuuriga piparkooke kaunistada	1. oskab rullida tainast 2. oskab vormida piparkooke 3. oskab glasuuriga kaunistada piparkooke
Jaanuvar Pannkookide küpsetamine	1. vaatleb pannkookide küpsetamist	1. oskab segada pannkoogitainast	1. oskab segada tainast 2. teab, milliseid aineid on

Küüslauguleibade valmistamine	1. tutvub küüslauguleiva maitsega	1. oskab leivale hõõruda küüslauku 2. teab, et küüslauk on tervislik	vaja pannkoogitaigna valmistamisel 3. oskab noa ja kahvliga süüa pannkooke 1. teab küüslaugu tervislikkusest 2. oskab tükeldada leiba 3. oskab leibadele küüslauku hõõruda
Veebruar Tikuvõileibade valmistamine või Võileibade valmistamine võileivagrilliga Kaerahelbeküpsised	1. tutvub tikuvõileibadega 1. õpib võileivale vorsti asetama. 1. tutvub erinevate taignasse pandavate toiduainetega	1. oskab võileivatiku otsa lükkida erinevaid toiduaineid 2. oskab leivale määrada võid , peale panna vorsti, juustu ja asetada grillil 1. oskab segada tainast, vormida küpsiseid ja asetada ahjuplaadile	1. oskab valmistada erinevaid tikuvõileibasid 1. oskab määrada võid; asetada vorsti, juustu leivale 1. teab, millised toiduained pannakse taignasse 2. oskab segada tainast 3. oskab taignast vormida küpsiseid ahjuplaadile 4. teab, et ahjuplaati tõstes kasutame pajakindaid
Märts Trühvlikommide valmistamine Vahvlite küpsetamine	1. õpib purustama küpsiseid. 1. proovib tainast segada	1. oskab purustada küpsiseid ja riivida šokolaadi 1. oskab segada tainast ja tõsta seda lusikaga vahvliküpsetajale	1. oskab purustada küpsiseid 2. laps oskab vormida taignast kommikesi 1. teab, millised toiduained segatakse taignasse 2. saab hakkama taigna segamisega 3. oskab tainast vahvliküpsetajale tõsta
Aprill Toorsalati valmistamine Ravimteed	1. tunneb erinevaid köögi- ja puuvilju (porgand, kapsas, õun, pirn) 1. tutvub erinevate ravimtaimedega (kummel, piparmünt, pärnaõied...)	1. oskab tükeldada puuvilju ja neid hiljem segamini segada 1. tunneb lihtsamaid ravimteeseid.	1. oskab tükeldada aedvilju 1. tunneb erinevaid kodukoha looduses kasvavaid ravimtaimi 2. teab, millal on mõistlik ravimteesi juua
Mai Lasteaia sünnipäevatorit (küpsisetort)	1. õpib küpsiseid kandikule asetama. 2. õpib kaunistama torti.	1. oskab küpsiseid kasta piima sisse ja asetada kandikule 2. oskab määrada küpsistele	1. oskab küpsiseid kandikule laduda 2. oskab mikseriga vahustada

Rühmas kasvatatud rohelise sibula võileivad	1. paneb tükeldatud sibulat võileivale.	määrdeid 3. saab hakkama tordi kaunistamisega 1. oskab leivale määrda võid ja riputada peale sibulat	3. oskab määrda küpsisele erinevaid määrdeid 4. oskab kaunistada torti 1. oskab leivale võid määrda 2. oskab sibulat tükeldada ja leivale riputada 3. teab, et sibul on eriti tervislik
Juuni Grillimine	1. proovib täiskasvanu abiga õues söömisega hakkama saada.	1. oskab söömisel kasutada salvrätti	1. saab hakkama õues toidu söömisega

4 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse korralduse alused

- 4.1.1. Adavere PK Lasteaed korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.
- 4.1.2. Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.
- 4.1.3. Iga õpetaja kavandab õppe- ja kasvatustegevuse ning koostab õppe- ja kasvatustegevuse kava rühmale, kus ta on õpetajaks.
- 4.1.4. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog lapse arengutaset, vanust, lapse huve, keele- ja kultuuritausta, sugu ning terviseseisundit. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.
- 4.1.5. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi (2 nädalat) eesmärgid, temaatika, õppesisu ja –tegevused direktorile kinnitamiseks (10 päeva enne kavandatava perioodi algust). Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisse kaasatakse lapsed, julgustatakse neid tegema valikuid ja suunatakse tehtut analüüsima. Kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.
- 4.1.6. Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas.
- 4.1.7. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi, eri valdkondade sisu ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali ning lastevanemate kaasamist.
- 4.1.8. Suvekuudel toimub õppe- ja kasvatustegevuste valdkondade sisu kordamine, põhiohk on mängulistel tegevustel õues. Suvekuudel tegevusi ei kavandata, kuid täidetakse õppe- ja kasvatustegevuste pävikuid. Koolivaheaegadel planeeritakse õppe- ja kasvatustegevuste valdkondade sisu kordavaid tegevusi.

5 LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE, HINDAMISE JA KORRALDUSE PÕHIMÕTTED

5.1. Analüüsimine, hindamine, nõustamine

- 5.1.1. Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös vanemaga.
- 5.1.2. Lasteaia pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab vanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.
- 5.1.3. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatustsüklist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.
- 5.1.4. Rühma õpetaja hindab plaani järgi lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset, sealhulgas esteetilist ja kõbelist arengut. Kaks korda aastas kannab ta tulemused tabelisse, mis on avatud vanemale.
- 5.1.5. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.
- 5.1.6. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.
- 5.1.7. Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks vanemaga läbi arenguestluse, mis:
 - 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
 - 2) selgitab välja vanema seisukohad ja ootused lapse arengule.
- 5.1.8. Lapse arengu hindamise ja arenguestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

5.2. Hinnatavad üldoskused

5.2.1 Mänguoskused:

- Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

5.2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

5.2.2. Eeldatavad mänguoskused vanuseti

	kuni 2 aastased lapsed	3 – 4 aastased lapsed	5 – 6 aastased lapsed
Rollimäng	<p>1 elua.- Kujunenud on ümbritsevate inimeste matkimine, mängule on omane korduvus ja ühelaadsus.</p> <p>2.elua.- Lisandub nähtu ja kogetu – tegevuste matkimine. Tähtis osa on lapse ja täiskasvanu koosmängul.</p> <p>3.elua.- tekib soov tegutseda iseseisvalt. laps näeb tegevuse taga mingit isikut (nt. matkib poiss oma isa, tüdruk oma vanemat õde)</p>	<p>Laps kombineerib eri allikatest (nt. telerist, vaatlustest, õppekäikudelt, kirjandusest) saadud teadmisi ja muljeid. Laps võtab endale teatud täiskasvanu rolli ja tegutseb vastavalt sellele (nt. arst kuulab haiget, vaatab kurku ja kirjutab retsepti). Lapsel kujuneb huvi teatud mänguteemade vastu. Üksi- ja koosmäng on omavahel tihedalt seotud. Eri rollides räägib laps erineva hääletooniga (nt jänes peenema häälega, karu madalama häälega) Oluline koht on muinasjuttudel, luuletustel, juttudel. Laps õpib mängima kaaslastega kestvamalt ja sõbralikumalt.</p>	<p>Lapse mängule on omane suur iseseisvus, ta omandab rollidele iseloomuliku käitumise (tegevused, kõne, intonatsioon, emotsionaalsus)Mängusüžeed muutuvad keerulisemaks ning loovamaks; rollid määravad nii tegevuse kui ka mängumaterjali valiku. Enne mängu lepivad lapsed kokku rollides. Mängu ilmub rollisuhtlus . Areneb nii koos- kui üksikmäng u oskus – režissöörimäng, kus rolle täidavad mänguasjad. Oluline koht mängus on kõnel. Kujuneb konfliktide lahendamise oskus, valib mängukaaslasi nii sümpaatia alusel kui ka ühiseid mänguteemasid arvestades.</p>
Lavastusmäng	<p>Lapsel on arenenud võime kooskõlastada erinevaid liigutusi muusikaga, ilmneb elementaarne rütm tunne. Matkimismängu kaudu omandab erinevaid liigutus- ja kõnemudeleid.</p>	<p>Laps imiteerib kuulnud loo tegelaste hääliitsusi ja käitumist ning ütleb üksikuid kergemaid lauseid. Juhtmängijaks jääb täiskasvanu.</p>	<p>Lapsed matkivad kuulnud tegelaskujud käitumist ise. Laps tahab mängida juhtrolle. Lapsed suudavad lavastusmänge mängida iseseisvalt. Kasvab huvi lavastusmängu eri liikidest (näpu- lava-, varjuteater)</p>
Ehitusmäng	<p>Laps ei tegutse veel sihikindlalt, ta viskab, võtab välja, paneb sisse, avab, suleb, keerutab ja kopsib. Liigub ühe asja juurest teise juurde ja tegeleb sellega, mis parajasti vaatevälja jääb.</p>	<p>Lapsel on juba oluline mõtestatud süžeeiline tegevus. Mäng peegeldab muljeid tegelikkusest. Oskus mängida väikeste rühmadena, jagada omavahel ehitusmaterjali, kooskõlastada mängutegevusi. Lastele on jõukohane mitmesuguste esemete meisterdamine(maja, lennuk, auto, kosmoserakett), kasutades selleks erinevast materjalist detaile.</p>	<p>Lapsed jälgendavad mängus täpsemalt täiskasvanu ehitustegevust, kusjuures jagavad omavahel kohustusi- ühed veavad materjali, teised püstivad seinu, kolmandad juhivad kogu tööd jne. Omane on see, et nad viivad oma mõtte ellu.</p>
Õppemäng	<p>Lapse tähelepanu lühiajaline. laps õpib esemetega tegutsedes tundma nende suurust, värvust, vormi, neid üksteise sisse panema, mosaiiki laduma või paarispilete kokku seadma. Sõnalistes</p>	<p>Lapse tähelepanu on muutunud püsivamaks ning taju ja tähelepanu on jaotunud mitme tegevuse vahel. Arenenud on lapse kõne, ta ei nimeta ega kirjelda esemeid lühidalt, vaid kõneleb põhjalikult ja pikemalt esemetest ning nende omadustest. Laps</p>	<p>Lapsed õpivad ise mängu organiseerima, seades ise eesmärged ja otsustavad mängu lõpetamise. Esikohal on täpsus ja aus reeglitest kinnipidamine. Laps võrdleb esemeid ja erinevusi mälu järgi. Laps näeb esemetevahelisi seoseid, tunnetab ümbritseva maailma esemete mitmekesisust ning</p>

	õppemängudes õhutatakse lapsi kõnelema esemetest ja mänguasjadest ning nende omadustest ja tunnustest. Oluline osa on mängude pideval kordamisel ja samaaegsel täiendamisel.	oskab oma käitumist võrrelda teistega. Mängudes rakendatakse erinevaid meeli: haistmine, kuulamine, nägemine.	oskab teha üldistusi ja leida esemetel ühist. Sõnalistest õppemängudes õpivad lapsed koostama lühikesi jutustusi mänguasjadest ning välja mõtlema mängu ja mõistatusi.
--	--	---	--

5.3. Tunnetus- ja õpioskused

5.3.1. Tunnetusoskus on oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

5.3.2. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

5.3.3. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna
- mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

5.3.4. Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
Hangib ümbrusest aktiivselt infot ning loodab selle hankimiseks ise uusi võimalusi. Keskkonnast tuleva info hulka tasakaalustab, reguleerib ja organiseerib lapse jaoks täiskasvanu.	Leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga	Oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamise, kuid autoriteetide toel	Tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi	Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ning üritab alustatud tegevused lõpetada
Keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele; sõnalise juhendamise ja	Plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;	Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;	Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja	Suudab keskenduda tegevusele vähemalt 20-30 minutiks.

suunamise korral on ta püsivam.			korraldades kasutama sisekõnet	
Tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevuses vahelduvas vormis	Keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv;	Hangib tänu keeleoskusele uut teavet; tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on;	Tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega	Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet.
Mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu.	Tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;	Saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piitlikest võrdlustest;	Tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid.	Järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada.
Loob tegevuse kaudu seoseid kõnega; sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse.	Kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus;	Järgib lihtsaid reegleid;	Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte.	Kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale.
Suhtleb valdavalt 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika).	Mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;	Huvitub võistlusemängudest ja tahab olla edukas;	Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes.	Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes.
Räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub.	On omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;	Osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teiste lastega; konstrueerib, osaleb rolli- ja võistlusemängudes ning loovtegevustes;	Räägib esemetest, mis pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerib.	Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest.
Tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid realistlikke jutukesi, mis seostuvad tema enda kogemustega.	Osaleb dialoogis;	Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi; keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu;	Keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümme minutit.	Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uutes kui ka sarnases olukorras.
Tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle	Jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes	Saab aru arvumõistest; huvitub tähtedest;	Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete	Kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise

tagajärje vahel, lihtsamaid põhjuse-tagajärje suhteid ning saab aru kuuluvusest ja erisusest.	realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest;		kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest.	strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust.
Sobitab erinevaid materjale ja esemeid.	Mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest;	Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.	Tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest.	
Rühmitab ühe nähtava omaduse järgi.	Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;		Omab teadmisi kogemuse ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme.	
Omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu.	Tal on ettekujutus arvumõistest ja värvuste nimetustest;		Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiad).	
Kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ning kontekstis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.	Leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt;			
	Tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik;			
	Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu; vajab oma tegevusele tagasisidet.			

5.4. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

5.4.1. Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

5.4.2. Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

5.4.3. Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel 7 aastane laps:

- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- loob sõprussuhteid;
- saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- selgitab oma seisukohti.
- suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
- kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- algatab mängu ja tegevusi;
- tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;

5.8.3.2 Eeldatavad sotsiaalsed ja enesekohased oskused vanuseti

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	7 aastase lapse eeldatavad tulemused
Väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti.	Saab aru, et inimesel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid	Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele	Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid	Tajub ja mõistab inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses
Teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda	Tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;	Tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust;	Ajendab oma emotsioone ja räägib nendest.	Seab endale eesmärgid ja üritab neid ellu viia.
Üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on	Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;	Saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud	Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses.	On oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele

enesekesksed		tualetiharjumused;		toetusele.
Hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on.	Võib karta tundmatuid ja uusi asju;	Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;	Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest.	Eelistab omasoolisi mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprussuhted.
Teab oma ees- ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda on talle õpetatud.	Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;	Seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid;	On tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut.	Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil.
Sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas.	Tema enesekindlus on kõikum; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid;	Väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;	Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere.	Järgib mängudes ning tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; oskab reegleid teistele selgitada.
Reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest.	Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti;	Püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;	Eelistab sootüübilisi mängu.	Järgib sotsiaalset rutiini.
Mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi!”, „Ära tee!” jne.	Jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja;	Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale;	Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab.	
Tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti.	Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt;	Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet;	Aktseptib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täimist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt.	
Toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavavale täiskasvanule.	Algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel; tajub, mida teised teevad ja mis on neile uus;	Saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses; püüab täita kodukorra reegleid;	Oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.	
Matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet.	Täidab igapäevaelu rutiini;	Saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest;		
	Järgib lihtsamaid sotsiaalseid	Huvitub võistlusmängudest		

	reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.	ning tahab olla edukas.		
--	---	-------------------------	--	--

6 ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED

6.1. Kasvu- ja arengukeskkond

- 6.1.1. Erivajadustega lastele on lasteasutuses loodud tingimused kasvamiseks koos teiste lastega.
- 6.1.2. Erivajadustega laps on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.
- 6.1.3. Erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab direktor.
- 6.1.4. Vajadusel koostavad rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning vanemaga lapsele individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.
- 6.1.5. Erivajadustega lapsele võimaldatakse koht lasteaias sobitusrühmas lapsevanema või eestkostja kirjaliku avalduse alusel ning nõustamiskomisjoni soovitusel.
- 6.1.6. Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.
- 6.1.7. Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe.
- 6.1.8. Mitte-eesti kodukeelega laps omandab eesti keele keelekümbluse meetodikat alusel.
- 6.1.9. Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui ka eesti keele õppe mahtu ning meetodikat.
- 6.1.10. Erivajadustega lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.
- 6.1.11. Igapäevaselt on tagatud lasteaias logopeedi/eripedagoogi abi. Ka nõustab ta vajadusel lapsevanemat.
- 6.1.12. Nii lastel kui vanematel on võimalik kasutada psühholoogi teenust.

7 VANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

7.1. Vanema teavitamine ja nõustamine

- 7.1.1. Lasteasutuse pedagoogid teevad vanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel. Kord aastas toimuvad arenguvestlused lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks.

- 7.1.2. Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Pedagoog loob vanemale võimaluse saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.
- 7.1.3. Vanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.
- 7.1.4. Kord aastas selgitatakse välja vanemate ootused lasteaia tegevuse kohta. Tagasisidet ankeetküsitluste kohta saadakse rühmakoosolekutel.
- 7.1.5. Lähtuvalt Hea Alguse põhimõtetest, kaasatakse vanemaid õppe- ja kasvatustegevustesse, ühistele tervisepäevadele, projektiüritustele, väljasõitudele jm. ühisüritustele.
- 7.1.6. Infot lasteaia toimiva kohta saavad vanemad rühma töötajatelt, stendidelt, kodulehelt.

8 ÕPPEKAVA UUENDAMISE, MUUTMISE JA TÄIENDAMISE KORD

8.1. Parendustegevused

- 8.1.1. Õppekava kuulub läbivaatamisele igal õppeaastal juunikuul jooksul.
- 8.1.2. Ettepanekud õppekava täiustamiseks või muutmiseks arutatakse läbi pedagoogilises nõukogus ja hoolekogus.
- 8.1.3. Õppekava muudatused kinnitab direktor.